

Textila berättelser

DET ÄR ETT MYLLER AV MÄNNISKOR, symboler och mönster, ur en rik färgpalett i Annika Ekdahls gobelänger. Monumentala bildberättelser vävda i en långsam gobelängteknik med släktskap och anknytning till sina föregångare; Damen med enhörningen i Paris, Jakten på enhörningen på The Cloisters (filial till The Metropolitan Museum of Art i New York), de vävda tapeterna i Wawelslottet i Krakow, The Devonshire Hunting Tapestries på Victoria & Albert Museum i London. Hon har sett dem alla och fler ändå. Studerat dem, förundrats och fascinerats. I de två gobelänger vi får se när vi ses i hennes ateljé i Kyrkhult i Blekinge finns spår från dessa livskraftiga källor invävda. Och det är där vi tar avstamp.

FLERA AV DE MEDELTIDA TAPETERNA är i mångt och mycket omgärdade av mysterier; vad de olika symbolerna betydde och vilka berättelser de vill förtälja. I vissa fall vet man heller inte säkert av vem eller var de är vävda. Nu har vi chansen att få veta vad nutida gobelänger har att berätta.

Framför mig sitter Annika Ekdahl, konstnären och vävaren bakom *Follow Me (interior): Shine & Follow Me (exterior): Grow*; hennes två senaste verk beställda av KORO, Kunst i offentliga rom (Norges motsvarighet till Statens konstråd), till Högskolan i Oslo.

Vi börjar att samtala kring den först nämnda, som handlar om ljuset.

Motivet ses uppifrån. Det hänger ljusslingor över rummet och en flicka i reflexväst med texten "Follow me" tänder ljus. I projektbeskrivningen kan man läsa att det handlar om lärandet, insikten, förståelsen. Att uppfatta och uppleva. Det finns så mycket att utforska på en högskola, så många risker att ta för att det ska gå upp ett LJUS.

En annan reflektion som kom från en betraktare av förslaget var att man ofta ser reflexvästen på flygplatser. Handlar det kanske om att våga lyfta, lära sig flyga?

– Tolkningen är fri, säger Annika. Jag blev glad åt den associationen, denna person förstod vad jag ville berätta och det kändes bra.

Motivet handlar även om förebilder, att få goda och sämre sådana, se vad andra har gjort och dra egna slutsatser.

I bilden figurerar Annikas nära och kära; maken Peter läser i en pose, i en annan sitter han och tänker. Vännen Silvio, i randig tröja i mitten, spelar piano.

Vännen och kollegan Birgitta Nordström ligger på en kudde och läser. Hon är ofta återkommande i Annikas gobelänger, vilket inte är en slump, poängterar Annika. De har en lång och viktig relation. Flickan som tänder ljuset är en svärdotter.

Djuren i bilden är gästspelade karaktärer från de medeltida förebilderna.

– Jag såg svanen i *Swan and Otter Hunt*, i Devonshire Hunting Tapestries på Victoria & Albert Museum där flera svanar figurerar. Den måste räddas, tänkte jag och varför inte upp i en sammetsfåtölj.

Apan med äpplet i handen är en symbol för *Memento mori* – tänk på att du ska dö. Den finns i en bärd i en av tapeterna på Wawelslottet i Krakow. Där ges äpplet till en bunden apa. Här får betraktaren ögonkontakt och blir bjuden äpplet. Och så en enhörning. Allt utspelar sig på en röd blommönstrad matta, fler orientaliska mattor sticker in i hörnen och en mycket naturtrogen rörlakan med sina karaktäristiska vallar finns med.

ANNIKA EKDAHL

Bor: Kyrkhult, Blekinge

Utbildning: 1989-94 Master of Fine Arts,

Högskolan för Design och Konsthantverk (HDK).

Professurer: adjungerad professor vid HDK 2008-11.

Gästprofessor vid Linköpings universitet.

Nu gästprofessor vid Göteborgs universitet.

Annika lärde sig gobelängvävning på egen hand, hittade sin egen teknik och har flera år efter det att hon började väva studerat gobelängtekniken, vilket enligt henne var en stor fördel.

Representerad (i urval) år 2000 och framåt:

Röhsska museet, *Barockfesten (2000)*.

Falkenbergs Kommun, äldreboende, *Raringar/Darlings (2003)*.

Värmlands museum, *Parkteatern (2005)*.

Västra Götalandsregionen, *Definitely Gold (2008)*.

Nationalmuseum, *Road movie: Visiting Mom (2010)*.

ANNIKAEKDAHL.SE

ABECITAKONST.SE/GOBELANGER-AV-ANNIKA-EKDAHL

ANNIKA EKDAHL FÖRELÄSER PÅ VÄV 2014 I UMEÅ.

Tidigare artiklar om Annika Ekdahl i VM: 1/05, 4/11.

Metropolitan Museum of Art i New York visar vävda tapeter under hösten/vintern 2014/15. METMUSEUM.ORG

I de medeltida tapeterna var arbetsgången oftast sådan att en konstnär stod för den målade förlagan, andra målade de kartonger som blev underlag för de som sedan vävde. Dessutom var både spinnare och färgare inblandade i processen. Annika Ekdahl gör allt själv. Förutom spinner. Det görs i Norge hos Hoelfeldt Lund. Ett glansigt konstvävnadsgarn av spelsauull. Ett garn hon aldrig skulle vilja vara utan. Färgar garnet gör hon själv. Efterhand. Det är viktigt. Hon vill addera det oförutsägbara, riskmomenten. Det är en viktig del av verkets framväxt.

– Det finns inget tråkigare än en tung vävd yta som inte har något överraskande. Det kan göra mig arg. Gobelängvävningen är en pretentiös konstform, jag arbetar i stort format, det tar lång tid att göra, mycket material ska transformeras, det blir dyrt, man måste ge det tid och det tar tid att betrakta. Det skulle vara osolidariskt mot dem som ska titta på det jag har gjort att inte pressa det så långt jag kan. Hon fortsätter:

– Varje teknik har sina förutsättningar. I gobelängvävning är det lätt att foga samman fält i diagonaler. Där måste man spjärna emot. Man får inte lockas att göra det för lätt för sig.

ATT VÄVA MED öppna partier, slitsar, som sys ihop under eller efter vävningen, eller att väva samman alla partier är olika skolor. Annika väljer det senare för att det passar hennes konstform.

Motiven skapar hon med collage av egna fotografier som bearbetas i datorn. En skissprocess som i det här fallet tar cirka tre månader. För att få karaktär, rätt proportioner och poser på djuren använde hon sig av leksaksdjur som hon fotar i olika vinklar. Att någon annan skulle väva hennes bilder vore otänkbart, allt hänger obönhörligen ihop.

Däremot är hon inte främmande för att formge mattor som någon annan skulle väva, det lockar henne.

FÄRGNINGEN GÖRS I ATELJÉN. Hon baserar sig på erfarenhet när hon nuförtiden färgar mer intuitivt. Hon gillar att

färga rött. Grönt är svårare. Att få fram den där rätta tonen, ofta drar det åt gult eller blått, eftersom dessa färger ingår. Färgar man istället gult på grått garn kan spännande nyanser uppstå. Vill hon ha lite smuts i färgen åker lite brunt i som hon färgar av blått/gult/rött. En färg som hon inte använder är rent svart. Det finns inget rent vitt i en väv att kontrastera mot. Även om man skulle väva med det vitaste vita ger skuggor och texturer färg. Att tro att en väv är tvådimensionell är helt fel. Ett garn har en kropp, poängterar hon, och den ger väven dess karaktär. De infärgade garnerna hänger hon i enmetersändar ovanför väven. Hon skulle inte drömma om att göra små nystan, det tar tid, trassar och ger ingen närhet.

Tre tvinnade trådar vrids och vänds. Hennes enda redskap i vävningen är fingrarna. Allt eftersom arbetet fortskrider ligger fler och fler garnändar PÅ väven. Hon arbetar nära, blandar, känner. Visst händer det att det blir fel. Då tar hon upp.

Hon väver i en liggande varp. Alltid linvarp. Med rätsidan mot sig. Vävbredden är som bredast 3 meter. Hon väver alltid med motivet så att gobelängen hänger i varpen vilket går tvärs emot traditionen.

– Anledningen är att jag väver i ”läsriktningen”, förklarar hon, varpen är konstant genom hela väven men det är inte inslaget, det skulle kännas för osäkert att hänga den i inslagsriktningen. Min äldsta väv från 1994 har inte påverkats något. Vilket jag ser som ett tecken på att det fungerar.

Hon väver alltid i artificiellt ljus.

– Problemet med dagsljus är att det inte är konstant. Och när det gäller offentliga verk hänger inte gobelängerna i dagsljus, de ska leva i artificiellt ljus så varför inte göra dem under dessa förutsättningar.

Eftersom gobelängen rullas upp på bommen allteftersom, försvinner motivet sakteliga. Det blir ännu en viktig riskfaktor som adderas. En kikare ligger på varpen, genom att titta i den bak och fram får hon ett hum om kompositionen.

Efter nedklippningen spikas gobelängerna upp på trägolvet i huset. Våta trasor läggs ovanpå. Som sista touch pressas vävna- den lätt med strykjärn så att fibrerna ”stannar” lite.

Hon valde att börja med *Follow Me (interior): Shine*, varför?

– Svaret är rätt enkelt. Jag hade innan denna gjort en *verdure*, (en motivkrets med rikt växt- och djurliv, ur franskans grönska - *verdure*, reds. anm.): *Road Movie (verdure): Visiting Mom*. Den här gobelängen som har mer rött i sig gav mig ett nytt färgspektra att arbeta med.

DEN ANDRA GOBELÄNGEN i huvudsak i gröna färgtoner, *Follow Me (exterior): Grow* sitter nu i vävstolen. Personer och djur har flyttat ut i trädgården, där det växer. Samma personer, nya roller och andra djur från medeltida förebilder. I *The twins share out loot* i Wien finns en sköldpadda, den fick vara med. En kanin från *Damen med enhörningen* i Paris är med. Lejonet (som hon hälsade på under ett besök i Vatikanen) och lammet dricker ur samma källa, en fredssymbol. Birgitta Nordström vänder sig om i gobelängen och betraktar dem. En vink som inte är en slump.

– Birgitta om någon har koll på den sortens kulturhistoriska referenser, förklarar Annika.

ovan / Gobelängen *Follow Me (interior): Shine*, 3 x 2 m.

nedan / Skissen till *Follow Me (exterior): Grow*, 3 x 2 m.

Den gröna färgen dominerar visserligen men det finns även röda stråk och vice versa i den första gobelängen. Vilket gör att de hänger samman.

Vi tar upp tråden om skapandeprocessen, hur går det till? När idéer föds och verk skapas.

– För mig handlar det om gestaltungsprocesser. Den bästa förklaringen jag kan ge är att det handlar om tre faser: undersökning, förståelse och görandet. I undersökningen handlar det om att undersöka både inåt och utåt. Vilka förutsättningar är det? En beställning, en utställning eller bara för att jag vill?

Förutsättningen för dessa gobelänger till KORO i Oslo var en sluten tävling. Det gav, som hon själv säger, en stor frihet och hon kunde helt utgå från sig själv. Det som styrde henne var platsen, måtten och att det skulle vara två vävar som sågs tillsammans.

– Beträkarna är både de som studerar, de som jobbar och de som kommer på besök. Jag har själv varit i alla roller, vilket hjälpte mig.

I konkurrens med fyra andra konstnärer från skilda materialvärldar vann hennes skissförslag.

Parallellt med att väva klart, vilket beräknas till någon gång under 2015, lever hon i en ny historia. Det handlar om ett konstnärligt projekt kring gobelängtekniken. Hon är noga med att poängtera att det inte handlar om vetenskap. Hyllmeter har skrivits om tekniken så vad skulle det tjäna till att hon tog sig an frågan ur det perspektivet. Istället är det den personliga resan det handlar om, rent konkret och i sinnevärlden, i både görandet och skrivandet.

ovan tv / Annika Ekdahl är nu inne i ett konstnärligt projekt som handlar om att utforska gobelängtekniken. Det blir en jakt på hjorten, i vävd och skriven form.

nedan tv / Detalj från *The Stag Hunt* (1660), Wawelslottet i Krakow.

– När jag upptäckte att ordet *texere* betyder sammanfoga (både text och textil) trillade en polett ner. Det förstärker att textil, särskilt gobelängtekniken, är narrativ, berättande. Och jag har alltid skrivit. Där krävs fullt fokus, som i vävningen.

I undersökningsfasen i det nya uppdraget handlar det om att begränsa. Begränsningen här är hjorten:

– Det finns bevingade hjortar, hjortar som drar alderdomen, jag har sett en heraldisk gobeläng med en hjort som bär en krona. Och så den hjort jag såg på en vävd tapet i Wawelslottet; den dök upp helt plötsligt på en tapet i en trappuppgång. Jag tänkte: vad är det med denna hjort? Detta ofta jagade djur, skyggt, omöjligt att tämja... så ofta förekommande i historiska vävda tapeter/gobelänger.

Frågorna var ställda, processen var igång. En gästprofessur vid Göteborgs universitet, Institutionen för kulturvård, som varar i 5 år möjliggör detta arbete. Finansieringen kommer från slöjdmecenaten Barbro Wingstrand. I uppdraget ingår även undervisning på ledarutbildningen vid Göteborgs universitet – programmet Ledarskap i slöjd och kulturhantverk.

YTTERLIGARE EN VIKTIG HÄNDELSE som bidrar till ekonomin, förutom att det är ett stort erkännande av Annika Ekdahls konstnärskap, är att hon 2013 tilldelades *Nordic Award in Textiles* på en kvarts miljon.

Man skulle kunna säga att hon har flyt. Men mer sanningsenligt är, att om man tar tag i något av det svåraste som finns, nämligen att göra avstamp i gobelängtraditionen, som teknik, format och berättartradition, som på medeltiden, när den var som störst, stod över den målade konsten, och göra den till sitt, då är det mera rättvisa det handlar om.

Och till saken hör att allt hon har skapat under de senaste 15 åren har blivit sålt. ▲